

Metsähallitusseminaari 30.08.2011 Rovaniemi

Itsenäisen sahateollisuuden puheenvuoro

Hannu Virranniemi, Pölkky Oy

Pohjois-Suomessa, Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin metsäkeskusten alueella, toimii tällä hetkellä kymmenkunta itsenäistä, perheomisteista sahayritystä joiden yhteinen puunkäyttö ylittää kolme miljoonaa kuutiometriä sahapuuta vuodessa. Näiden lisäksi on useita pienempiä sahoja ja hirsitalojen valmistajia joiden yhteinen, nimenomaan järeän tukkipuun, käyttö lähenee puolta miljoonaa kuutiometriä. Nämä yritykset ovat erittäin merkittäviä työllistäjiä omissa kunnissaan. Näille yrityksille on yhteistä asiakkuus Metsähallituksen kanssa. Varovaisesti arvioiden näiden kaikkien yritysten kokonaispuunkäytöstä keskimäärin yli neljäsosa on Metsähallituksen toimittamaa puuta. Metsähallituksen toimittaman puun osuudet tietenkin vaihtelevat jonkin verran lähinnä sahojen sijainnista riippuen, esimerkiksi edustamani yhtiön Pölkky Oy:n sahojen raaka-aineesta lähes kolmas osa on Metsähallituksen toimittamaa tukkia ja pikkutukkia. Pölkky Oy:llä on kolme sahaa joiden kaikkien tuotannot ovat suunnilleen samansuuruiset, joten käytännössä yksi saha pyörii yksinomaan Metsähallituksen puun varassa. Metsähallituksen puutoimitukset ovat siis elintärkeä osa itsenäisten sahojen toimintaa Pohjois-Suomessa.

Metsähallitus on puuntoimittajana luotettava ja laadukas yhteistyökumppani. Vuosikymmeniä kestänyt yhteistyö on luonut edellytykset suunnitelmalliseen tehokkuuteen ja kykyyn joustaa asiakkaan, eli puunostajan, tarpeiden mukaisesti. Suurena puuntoimittajana Metsähallituksella on myös suuri vastuu asiakkaistaan. Kilpailu markkinoilla on kovaa ja sahatavaraa tuottavan yrityksen on kyettävä jatkuvasti vastaamaan markkinoilla tapahtuviin muutoksiin. Sahatavaratoimitusten on tapahduttava sovitussa aikataulussa ja asiakkaan on saatava niitä tuotteita ja sellaista laatua kuin mistä on sovittu. Tällaisen palveluvalmiuden ylläpitäminen edellyttää, että koko ketju kannolta asiakkaan pihaan toimii sujuvasti ja joustavasti. Metsähallitus on vuosien kuluessa kehittynyt asiantuntevaksi ja osaavaksi osaksi tällaista toimitusketjua.

Vaikka Pohjois-Suomessa vuosittaisissa hakkuumäärissä ei olla päästy hakkuusuunnitteen edellyttämiin määriin niin sahatukin hakkuut ovat kuitenkin viimeisen vuosikymmenen aikana toteutuneet kaikissa metsänomistajaryhmissä lähes suunnitellulla tasolla, joinakin vuosina on tavoitteet jopa ylitettykin. Sahaukseen käytettävän järeän sahapuun keskikoko on kuitenkin pienentynyt vuosi vuodelta. Tämä on pakottanut itsenäisen sahateollisuuden siirtymään yhä lisääntyvissä määrin pienpuun, pikkutukin sahaukseen. Viimeisten parinkymmenen vuoden aikana tehtyjen laajojen metsiensuojeluohjelmien vaikutukset alkavat näkyä. Vaikka uusimpien, valtion maita koskevien, luonnonvarasuunnitelmien mukaisesti Metsähallituksen kokonaishakkuumäärät tulevat kasvamaan jonkin verran, niin lisäystä ei kuitenkaan ole tukkipuussa, vaan kuitupuussa jonka käyttö, niin kuin tiedämme, on vähentynyt Kemijärven ja Kajaanin tehtaiden alasajon myötä. Tämä on erittäin huolestuttava kehityssuunta ja tuloksena voi olla pohjois-suomalaisen sahateollisuuden supistuminen raaka-aineen saatavuusvaikeuksien takia. Korvaavia raaka-ainelähteitä kun ei ole.

Nyt koko Metsähallituksen organisaatio on muutoksen edessä. Millaisena muutos lopulta tulee toteutumaan, on vielä arvoitus. Pohjois-Suomen sahateollisuus seuraa huolestuneena käynnissä olevaa prosessia. Minkälaiset vaikutukset muutoksella on Metsähallituksen asemaan Pohjois-Suomen suurimpana sahapuun toimittajana? Säilyvätkö toimitusmäärät ja hakkuut nykyisellä tasolla vai onko odotettavissa lisää rajoituksia? Nykyisellään Metsähallituksessa, luonnonvarojen käytön suunnittelu ja talousmetsien hakkuusuunnitteen laatiminen sekä puun markkinointi ja operatiivinen toiminta ovat yhdistetty samaan organisaatioon ja tämä on mielestämme toimiva ja joustava konsepti. Esitetyissä malleissa tähän on ilmeisesti tulossa muutoksia. Muutoksissa piilee vaara byrokratian lisääntymisestä ja Metsähallituksen operatiivisen toiminnan jäykistymisestä. Toivottavasti näin ei tule käymään. Kehityksen suunnan tulisi olla päinvastainen. Metsähallituksen liiketoiminnan yhtiöittäminen tavalla tai toisella täytyy toteuttaa niin, ettei puutoimitusten tehokkuus häiriinny eikä kustannustaso nouse. Jos Metsähallituksen puukauppatoiminta jatkaa tulevaisuudessa erillisenä yhtiönä, siis yrityksenä täytyy sillä silloin olla edellytykset toimia itsenäisesti omasta toiminnastaan vastaten. Tarkoitin tällä sitä, että metsien käyttöön liittyvä luonnonvarojen käytön suunnittelu ja hakkuusuunnitteiden laatiminen täytyy olla tämän yhtiön vastuulla samoin kuin puun markkinointikin siihen liittyvine toimenpiteineen.

Täällä Lapissa on käynnissä hankkeita jotka tulevat toteutuessaan lisäämään lähitulevaisuudessa puun käyttöä jopa kaksikin miljoonaa kuutiometriä vuodessa, Rovaniemen uusi voimalaitos ja Kemin biodiesellaitos näistä suurimpina, myös sahanhankkeita on meneillään vaikka sahapuuta ei riitä nykyisenkään olemassa olevan teollisuuden tarpeisiin. Mistä näille laitoksille riittää raaka-ainetta? Täällä pohjoisessahan jo nyt laitoksia suljettu puupulassa. Metsähallituksen rooli puun toimittajana tulee korostumaan entisestään.

Nyt meneillään olevan muutosprosessin yhteydessä voitaisiin mielestäni tarkistella myös metsien suojelun tämän hetkistä tilaa. Onko näin massiivisen suojelualueverkoston ylläpito välttämätöntä? Olisiko mahdollista palauttaa joitakin pienemmän suojeluarvon alueita takaisin talouskäyttöön? Riittääkö poliittista rohkeutta käynnistää keskustelu tästä aiheesta?

Metsätalous ja metsistä tulevan raaka-aineen monipuolinen käyttö on merkittävä osa Pohjois-Suomen elinkeinorakennetta, raaka-aineen saatavuus nyt ja tulevaisuudessa on turvattava. Kaikki metsiin ja metsien käyttöön liittyvät toimenpiteet ja päätökset tulee laatia siten, että vähintäänkin nykyisille tuotantolaitoksille riittää raaka-ainetta. Tämä tosiasia tulee pitää mielessä myös tässä Metsähallituksen prosessissa. Täytyy osata katsoa kauas tulevaisuuteen, millainen on Pohjois-Suomi 20 vuoden päästä? Millaista puunjalostusta täällä on? Kasvottomien pörssiyhtiöiden omistamat sellu- ja paperitehtaat pyörivät täällä juuri niin kauan kuin se on taloudellisesti kannattavaa suhteessa muihin vaihtoehtoihin. Itsenäisellä sahateollisuudella ei valinnanvaraa ole. Ei Pölkkykään voi siirtää toimintaansa ja tuotantojaan täältä minnekään. Täällä ollaan ja sahataan jos on mitä sahata. Toivoisin, että Metsähallituksen uudesta organisaatiosta, silloin kun se toteutuu, on myönteisiä seurauksia paikalliselle sahateollisuudelle niin, että voimme 20 vuoden päästä sanoa nyt valmistuvaa ratkaisua onnistuneeksi.